

Academia Peccatorvm. Seu Conciones De Tota Parabola Prodigi Euangelici

Quae Insolentia Peccatorvm Sev De Lvxv et Libidinibus Prodigi

Bosquier, Philippe

Moguntiae ; Coloniae, 1614

[Concio] IX. Quid significant voces ουçια & substantia. 2. Publicanes ista petitione postulasse libertatem & opes. 3. Peccatores omnes per Da mihi &c. petere à Deo animum rationalem, vtque petere ...

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55916](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55916)

rim perferutabimur nos, vt hæc petitio peccatoribus conueniat; verum in subsequente crastino die conuentionem. Hodie mihi aliquantulum respirare concedatur.

Itote in pace.

CONCIO NONA.

2. 12. Pater, da mihi portionem substantia qua me contingit. *Vulgata*

2. 12. Πάτερ δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. *Græca.*

2. 12. Pater mi, da mihi partem qua mihi contingit ex domo tua. *Syriacæ*

ARGUMENTVM.

1. Quid significent voces οὐσία & substantia. 2. Publicanus ista petitione postulasse libertatem & opes. 3. Peccatores omnes per Da mihi &c. petere à Deo animam rationalem, vt que petere queant nondum existentes. 4. petere libertatem. 5. scientiam. 6. opes. 7. Optimè diuitias dici contingere, monstratur.

Discipiamus hodie, quandoquidem ita promiserimus, Auditores, quidam postulent à Deo peccatores, dicendo cum prodigo, Pater, da mihi portionem substantia, qua me contingit: etenim diximus supra prodigū referre speciē peccatoris. vt verò congruo ordine expediatur cuncta, dicemus quid significet dictio οὐσία, qua vtitur Græcus, quid substantia, qua Latinus. Tu verò ô Domina virgo Mater, quæ vtero gestanti essentiâ omnium essentiarum, Verbum substantiuum & diuinū, substantiam sustinentem omnem aliam substantiam, fer opem. AVE MARIA.

1. Quidam mihi charus & doctus Præceptor, p[ro]p[ri]e
 tione in tertium librum sententiarum sect. 3. p[ro]p[ri]e
 bar, si memini, dictionem *ovria* signare naturam & es-
 tiam; *ovria* quoque, & *essentia*, voces, aptius conve-
 Deo quam natura: nec malè. Enimverò Quintilianus
 h[ic] laudum sequutus adstruit vocem *ovria* significat
 sentiam; nec aliter aptius latinè reddi posse; quod
 dictio *essentia*, & calamo & linguæ Cicero
 usitata fuit. Itaque per eam intelligatur esse
 ma rei.

Arist. 4. Metaph. *Quod quicquid est, id eius essentia dicitur.*

idem 1. 4. Met. c. 8. *Essentia est rei forma, cuius ratio
 fit. id est, ac id essentia cuiusque dicitur.*

Exodi 3. *Ego sum qui sum.*

Nonnunquam *ovria* *essentia*, esse, sumuntur in sententia
 ris, ut connotent vitam.

Jerem. 31. *Vox in excelsis audita est lamentans, et
 filius & filius, Rachel plorantis filios suos: & nolentem
 solari super ijs, quia non sunt; id est, non vivunt, transi-
 ti sunt.*

P[sa]lm. 36. *Vidi impium superexaltatum & elevatum
 sicut cedros Libani, Et transiit. & ecce non erat.* In
 significatione sumi potest hoc loco. Namque post
 post, volens quasi exponere textus Græcus primam
 dictionem, *ovria* per aliam consequentiam, substantiam
ovria, quod nomen significat vitam: ac ubi inter
 noster Latius unquam habet dictionem duobus
 cis repetitam, *Da partem substantia; Divisi substantiam*,
tiam, Græco textui sunt diversæ *ovria* & *ovria*, ut
 substantia & vita; dicendo, primum petiisse filii
 patris substantiam; deinde, patrem divisisse filijs
 vitam.

Doctissimus iuxta ac sedulus Budæus in commentariis
 quando Græcè dicitur, *ἀποφάσει τὸν δόξαν, ἀνακοινωνή-
 tarium seu iudicem bonorum*. Tum Græcus
 rijis aut sumi aliquando pro facultatibus & divitiis
 opes voce *ovria*, quod, dicente Erasmo, opibus
 ueatur. Ita sint satis de dictione Græca; ad Latine
 substantia, transeamus.

*ovria pro
 essentia.
 Quint. l.
 3. inst. c. 6.*

*ovria pro
 vita*

Matt. 2.

*Erasm.
 annot in
 huc locū.
 ovria pro
 opibus.
 ac s[ic]
 ev[er]gat,
 inopes &
 egenos
 vocat
 Lucianus.
 Eras[mi].
 ubi sup.*

Ludouicus Vines lib. 1. de concordia & discord.
Quicumque possidemus, domos, agros, seruos, suppellectile,
vestes, pecuniam, non solum fecimus nostra, sed nos ipsos,
nempe substantiam nostram, ita enim & Latine appella-
mus, Gracos sequuti, qui & ἰσταν. Aduuamur ueteribus
dictis, vel ab imperitia vulgari ortis, vel à Poetis sensu &
fama multitudinis pro duce vsis, pecuniam esse cuique vi-
tae vice.

Sumitur porro variè nomen substantia: aliquan-
do pro re per se subsistente, non sustentata alio sub-
iecto, uti accidentia, re non dependente ab alia.

D. Thom. par. 1. quæst. 3. art. 5. ad 1. Substan-
tia nomen significat essentiam, cui competit per se
esse.

Substantia est res per se existens, accidentibus subiecta,
inquiunt Logici.

Interdum nomen substantia accipitur ut significet
materiam, firmitatem, neruum rei.

Plal. 68. Infixus sum in limo profundi, & non est sub-
stantia.

Substantia omnis orationis fuit cohortatio eius ad pa-
tem, in fit Plinius quodam loco.

Adhæc, vsurpatur plerumque pro bonis & faculta-
tibus. Dicuntur autem opes substantia, inquit Alber-
tus Magnus in hunc locum, Ad subsistendum in
substantia in diuisiua persona hominis, & ad subsistendum
in domo.

Prou. 3. Honora Dominum de tua substantia, id est de
bonis tuis.

Gen. 13. Abrahæ & Loth erat substantia multa ni-
mi.

Gen. 31. Tulit Deus substantiam patris vestri & dedit
mibi.

Luc. 8. Mulier que erat in fluxu sanguinis eb annis du-
odecim, erogauerat omnem suam substantiam in medi-
cos.

Ve plus substantia filio meo relinquerem, ait Quinti-
lianus quo dam loco; opes dicendo substantiam; quas
Græci quandoque vocant hypostasin, interdum & ἰσταν.

I.
Substan-
tia per se
subsistens.

II.
Pro firmi-
tate & vi-
gore.

III.
Pro facul-
tatibus.

Deinde, notate obiter, quod ubi habemus in nostra versione; *Da mihi portionem*, pro dictione Græcis esse *μῆρας*, pro qua alij Interpretes remittunt *pars*; quæ quanoque idem designat quod portionis principium, tam Græcis, quam Latinis.

Virg. Aeneid. Pars mihi pacis erit, dexteram tunc

Hæc Tyranni.

Οἷς μῆρας 2. Nunc edisseramus, quidnam petierunt à publicani & peccatores manducantes cum iesu. Petierunt partem, portionem, specimen totius; si quis *μῆρας*, partem, portionem, uti communius dicitur pro eo quod opponitur toto, siue integro. *Ἰσχυροῦ* igitur, flagitant, portionem. Cuius? *Ἰσχυροῦ* istius, *Ἰσχυροῦ* istius, cum additione articuli Græcis excellentiæ est; istius excellentis illius *Da mihi* istius vitæ excellentis.

hi, ad publicanos Nil vulgare petunt; rem sublimem ambiunt; verò essentia aut vita excellentior, essentia, aut *peccatores* diuina?

Conuersæ Exodi 3, *Ego sum, qui sum*. Cætera vix sunt, quæ tantur.

Christo. Ibidem: *Qui est, misit me ad vos*. Cætera si sunt eo, & per eum sunt.

In hebr. Ioan 18. *Ut ergo dixit, Ego sum, abierunt retro*

ΕΙΡΑΣΕ-REΛΕ. Ille antonomasticè super omnes est, cui esse tantabile, incorruptibile, semper idem: qui omni sententiæ tribuit esse. *In ipso enim viuimus & mouemur & sumus.*

Ap 1. Petunt libertatem peccatores. Ioan, 1 *Omnia per ipsum facta sunt.* Omnia quæ facta sunt, sunt per ipsum.

Ioan 14. Excellentè præ omnibus viuunt, qui immortalè qui vita ipsa est, per quam omne viuens & respirans uiuit & respirat. Viuit, qui liber est, & nulli subdit imperio. *Ego sum via veritas & vita. In ipso vita est & uita.*

Ioan 1. Cuperiuntne publicani illi partem essentia vitæ diuinæ. Ita est. Postularunt etenim, id est, uoluerunt ab adolescentia esse & viuere liberi; nullius iecti imperio; nemini parentes in terris; Deus uiuit in cælis: ubi neminem superant.

habet cui morem gerat.

Plalm. 113. *Deus autem noster in caelo, omnia quaecumque voluit fecit. Da mihi portionem substantia, quae me contingit; id est, libertate me dona. Sine meo me vivere modo Libertatis iocessit animum libido. Quae me contingit; quae ad me pertinet. Siquidem homo libertate arbitrii, & ratione conspicuus non est regendus (autumant illi) imperio, & coactione, ut equi habentis & calearibus. Hoc facit homo, cum proprijs viribus vult inniti, ait S. Anthonius Paduanus in hunc locum, sententialiter.*

*Si vultur superius, essentiam, substantiam, vitam pro divitiis, ut frequenter sumitur (uti supra ostensum est) non vobis videbuntur verba prodigi effragitantis nummos, vnde genio indulgeret, conveniente peccatoribus & publicanis, qui a prima aetate, antequam ad Christum redirent, aliud cogitabant, loquebantur, peroptabant nihil quam bona temporalia? Qui per fas & nefas totierant in accumulandis bonis, exiguu redimentes pretio a Romanis vectigalia publica, & maximas per ea summas congerentes; exigendo, extorquendo vi; nemini parcendo, ne quidem pauperibus, ut Iesu Christo, neque liberis & immunibus regijs prolibus, ut eidem Christo; nunquam de caelestibus cogitantes, nunquam dicentes, ne somnando quidem: *Portio mea Domine sit in terra vivonitium. Quid mihi est in caelo? & a te quid volui super terra? Substantia mea apud te est. Quae est expectatio mea, nonne Dominus? Nequaquam; sed eandem iugiter repetentes cantionem. Substantia mea in inferioribus terra. Caelum cali Domino, terram autē dedit filijs hominū. Da mihi portionē quae me contingit. Cū enim nulla mihi sit pars in substantia caelesti, ppter peccata mea; quā quidē nō appeto, ad quā nō aspiro, de qua ne cogito quidem, saltem da mihi portionem substantia, portionē opū, nō caelestiu, sed terrenarū, eā quae me cōtingit, quae mihi congruit; & ἑσθία καὶ κοῦρα cohaerens est: cui cor meū affixū & conglutinatū est, quasi avis visco, ad eū ut aliā desiderare nequeā. Maiorib. natu praedia beneficiaria**

Postulant opes.

Psal. 141.

Plal. 72.

Psal. 38.

Psal. 9.

Psal. 138.

Psal. 113.

& pos.

& possessiones superiores testamento relinque, & cælestia largire, nobis diuitias mundanas tribuere nos contingit. Cis Jordanem habeamus partem Rubenitis; terræ promissionis renunciamus cum Rubenitis, quibus ius vnquam nullum in illa. Nunquid non, *Da mihi portionem substantiæ*, quæ contingit.

3. De his satis pro publicanis & peccatoribus mittebat Christus; veniamus ad vniuersos peccatores in genere. Quid quærunt? Quid petunt inquit? *Da mihi partem substantiæ*, quæ ad me spectat. Philosophorum Stoicorum, aut Manichæorum & Manichæorum hæreticorum, qui vnanimiter per se stolidè animam rationalem prælegmen seu partem propriæ substantiæ Dei, è re esset respõdere ad hæc etiã Macrobij, l. i. in som. Scipio c. 14. dicẽtis: *Deus prima causa & est & vocatur, vnus omnium quædamque videntur esse, princeps & origo est. Hic superior danti maiestatis sæcunditate de se mentem creauit, & rent delirè hic postulari animam rationalem creatam & desumptam à propria substantia Dei, vt ram ab arbore præciditur, animando corpori humano deoquæ essent homines parui dij, vtique ceu partem sumpti ab illo magno Toto, ab illo magno Deo.*

Cicero lib. i. de natura Deorum: *Pythagoras dicit Deum animum esse, per naturam verum omnium principium & commensuratum, ex quo animi nostri capere partem dicitur. Seneca, vocat rationem, partem in homine diuinam partem, vt mensuram. Lucretius diuinam particulam aureæ. Vnde quia nullatenus probabile aut verum est animos esse partem esse particulas diuinitatis.*

1. Quia creaturæ non essent; non magis quam partem illud à quo sumptæ sunt; cum tamen infideliter nemo animos nostros creatos.

2. Non esset simplex essentia Dei, sed in totum distracta, quot essent animi.

3. Esset omnis animus omnipotens, & immensum, cui suum principium; haberetque totum illud, quod tribuitur propriè, semper, solum Deo.

4. Execranda absurditate sequeretur Deum peccatorem, & necessario subiectum pati pœnas: cum uicid Deum in partibus & reſegminibus ſuis, animis noſtris, ex eorum placito, operaretur peccatum. O blaſphemiam!

5. Idem Deus eodem tempore beatus eſſet & miſer: idem eodem tempore uellet, & non uellet unum & idẽ præcipere, & contrarieniret; interdiceret, & ab iudicatis nõ abſtineret; alia que innumera abſurda ſequerentur, & educerentur ſucceſſiue, tanquam cathenæ annuli admiſſo errore iſto.

Cicero 1 de Natura Deorum. *Non uidet Pythagoras diſtractione humanorum diſcerpi & lacerari Deum, & quum miſeri animi eſſent, quod plerique contingerit, ſum Dei partem eſſe miſeram, quod fieri non poteſt. Cur autem quidquam ignoraret animus, ſi eſſet Deus?*

Idcoque, nõ dicemus nos catholici, eos petere partem aut portionem eſſentiæ diuinæ, animi loco: ſed portionem aptam, animam ratione ditatam congruam certè homini; non quaſi procedentem à Deo per modum reſurrectionis, ſed creationis, ex nihilo procedentem, ſola Dei voluntate, ſine vlla diminutione eſſentiæ aut vitæ diuinæ: quemadmodum claritas ſolis, non eſt particula aut ſpecimen ſolis, ſed ſolum eſſectus naturalis, non imminuens cauſam ſuam naturalem inuoluntariam. Quapropter, *Da mihi portionem ſubſtantiæ, qua me contingit*, idem erit ac ſi dixerint: *Corpori huic formato & debite organizato in utero materno, da, crea, infunde animam, qua me contingit*, qualem decet hominem. *Da mihi conuenientem mihi, nobilem & excellentem ſubſtantiã, animũ, portionem potiorem hominis. Da partem, qua me contingit*, animum potentis, & egregijs qualitatibus ſuis omnibus inſtructum.

Quod ſi ſumamus vocem *μῆρος* ſiue pars, pro principio; & *δύναμις* pro vita; ſubſtantiã pro robore & vigore, dicemus exigere, vt ſint, uiuant, naſcantur, robuſtè euadant: ſummam iſtius nobilis & excellentis ſubſtantiæ, utpote intellectum optimum, ingenium a-

etc.

cre, memoriam felicem, & super omnia, liberum
trium, quod me contingit; quod mihi proprium est
mihi denegari aut furtim debet. *Quod me contingit*
Est enim liberum arbitrium hominum tam proprie
ut inter creaturas viuentes corporeas, solus, tempore
omnis habeat; adeoque quarto modo proprie
Quid me contingit, id est, *coherens vni* C. d. d. v. est
esse hominis sic cōglutinatum liberum arbitrium
auferendo ipsum ab homine, hominem penitus
las & annihilas. *Qua me contingit*. Enimvero, ratio
homini essentialis ratio; ut sola qualitate ratio
essentialiter differat à bruto; nec esse posse
nisi rationalis; haud secus ac Deus non esset
ni esset omnipotens. Ita interpretati sunt per
nem Prodigii, sancti doctique maiores nostri, et
eclesia Patres S. Hieronymus, S. Augustinus, Theophylactus,
Venerabilis Beda, alijq; moderni philosophi.

D. Hieron. p. 2. epist. tract. 2. epist. 15. ad Damasum
de Prodigio: *Substantia Dei est, omne quod viuunt
pimus, cogitamus, in verba prorum pimus.*

D. August. to. 10. serm. 27. ad fratres in eremo
*Substantia hominis est, omne quod viuunt, cogitat, sapit,
quitur.*

Chryl. to. 2. homilia de hac re: *Sapientiam
lectum boni & mali interpretatur.*

Theophylactus apud Thomam in cathedra
*nis substantia rationalis, quam concomitantur liberum
arbitrij.*

Beda tomo 2. lib. 4. in Luc. cap. 15. *Viueret, in
meminisse, ingenio alacri excellere, diuini substantia
minis est.*

Chrysolog ser. 5. de Prodigio: *Portio substantia
more quidem habitus animi. sermo scientia ratio,
um. Hæc est iuxta Apost. lex nature.*

Rom. 2.

Guerricus Abbas sermone de Prodigio: *Ingenium
licet, memoriam, vires corporis, cateraque similia
na natura.*

Haymo, sermone in hanc parabol. *Substantia
sensus in homine rationalis Idem ibidem: Natura
rationalis.*

Simon Cassianus in illud, *Postquam omnia consumpsisset*. Et Glossa ordinaria, loquatur verbis non dissimilibus ab Augustini verbis.

Franciscus de Marone in hunc locum: *Portio huius substantia est lib arbitrium.*

F. Auchon. de Gisladis Thaurinensis inquisitor quaest. 2 *Substantia, rationalitas cum liberi arbitrii potestate, cateraque Dei dona & uniuersa creatura ad hominis uirtutem creata.*

B. Vincentius Valentinus in ser. Fridericus Nauisca in serm. Cornelius Jansenius in concordia. P. Didacus Stella comment. in hunc locum, omnes vno ore de libero arbitrio interpretantur.

Dicit fortasse quispiam : Qui potuit homo, siue corpus humanum necesse animatum postulare animum rationalem, liberum, congruis proprietatibus instructum; quandoquidem ipsum obrineamus omnes cum ortu primo; nec unquam possit dici, homo est, quin eodem tempore verè efferatur, homo habet animum, liberum arbitrium, omnes suas facultates ? *Quaestio* ista ad curiositatem magis quam ad edificationem facit; at tamen responsione digna. Si quidem responsio ad eam, nobis dux & norma erit expositioni multarum parabolarum.

Respondemus itaque, primùm, haud necessum ut petierit eo modo peccator liberum arbitrium à Deo, quo prodigus substantiam à patre. Neque enim necessario res significata (id impossibile foret) per omnia respondet exemplo, fundamento, aut primæ parti parabolæ Parabolæ & similitudines, inculcat creditò Doctor litteralis, non currunt communiter quatuor pedibus; id est, non quadrant undique ut calceus pedi, ad eò ut omnia concurrant tam in re figurante quam figurata: sufficit autem conueniètia & similitudo secundum aliquas partes, eas nimirum, ad quas potissimum significandas instituitur parabola.

Sylvester Pierius in hunc locum: *Omnia similia sunt dissimilia & differentia in aliquo. Nã similitudo, est rerũ differe-*

Quaestio.
Qui petat peccator à Deo animum rationale non dum existens?

i.
In parabolis non respondet significatũ per omnia significato.

differentium eadem qualitas, id est, forma. Non capienda similitudo & convenientia in parabolis omnia.

Eiusdem sententiae sunt prisca Patres; in eamque ruit moderni omnes.

Ioannes Driedo l. 1. de reg & dogmat sac scripturae part. 2. Non oportet in singulis parabolarum verbis unum esse &c. Sicut in scripturis veteris legis, huiusmodi gerunt Christi, ut Iob, Samson, Dauid, Salomon, &c. omnibus sed in certis quibusdam gestis personam praesentant Christi Saluatoris.

Jansenius in Concordia in hunc locum: Non omnia sic possunt inueniri in re significata, sicut in exemplo.

Idem ca 25 Concordiae: Cum singulas partes parabolarum excutimus cauendum ne per nimiam curiositatem in ineptias incidamus.

Ita docuerunt S. Cyprianus in symbolum, S. Athanasius Chrysostomus multis locis.

D. Cyprianus expositione in symbolum: In rebus cum proferuntur exempla, non per omniam similitudinem seruare possunt rei illius, cui praeberentur, exemplum, sed unius alicuius partis, pro qua videntur apta, similitudinem tenent.

D. Aug. tom 3. ser. de Trin Quicquid per parabolam dicitur, non idem est, quod verbi vis & littera. Nam minus regnum caelorum & fermento & grano similitudo simulantur & alijs multis & non omnino dicimus regnum caelorum aliquid tale esse.

D. Chrysost. to 2. hom. 4 in ca 13. Matt Sapienter se me memini non ad verbum exponendas esse parabolam, ne multa sequantur absurda. Non enim dixit Christus quinam essent serui qui accesserunt (loquitur enim de mine & zannis respice) sed ut ostendat consequentiam eiusdem causa ac ferè ad conformat omnem in agentibus sitos hac relicta particula, necessaria & propter quod parabola dicta est interpretatur.

Item tomo 2. homil. 65. in cap. 19. Matt. In parabolis non oportet nimia in singulis cura perangi. Sed cum

per parabolam intendat didicerimus, inde utilitate collecta, nihil ulterius anxio est conatu inuigilandum.

D. Hieronymi regula: Prudentem semper moneo lectorem, ut non super speciosis acquiescat interpretationibus, commatice pro fingentium dicitur arbitrio, sed consideret priora, media & sequentia, & neclat sibi uniuersa quae scripta sunt.

Si conuenirent omnia, nec vlla interesset ne iora vnius discrepantia, non similitudines, sed res ipsas, ait S. Cyprianus in symbolum. Quia si sic, non exempla sed potius res ipsa dicerentur. Quaedam permiscetur parabolis ut expleatur ordo; ut cum lepore & partium connexionem proponantur: ut multa inseruntur picturis necessaria, non necessitate, sed congruitate. Appelles, Venerem efficitur solitariam referet? Mininè, sed ad decentiam lateri iungit Cupidinem: myrtera & roseta referta rosas exprimit, volitabunt palumbæ micantibus oculis; cernuntur arbores, stirpes, dumeta, flores & volucres Veneri acceptæ; aliaque potissima illustratur imago, & spectantium oculi amplius oblectentur. Thoraces, galeas, clypeos, hastas, enses, aliaque armaturæ genera formaret, si depingendus esset bellicosus & victor Alexander. Scitis, Mufci, lyrae fides articulis digitorum perstrictas efficere harmoniam præcipuam; nihilominus cupa, rosula sculpta, pons eburneus, impages alligandis chordis, (alioquin obmutescerent sonora fides, potior concentus causa) concurrant oportet.

In actuaria naui, præter carinam & clauum, quæ sunt naui quod cor & venter homini, Deus bone! quot ibi est videre malos, vela, restes, remos, clavis fixa ligna, anchoras, & alia innumera, quæ prima fronte dixeris non necessaria: sola enim nauis apparenter iudicatur necessaria.

In agricultura, solus vomer aratri sulcat agrum, terramque voluit; nihilominus alia aratri partes, ut remo scapus, rotæ &c. sunt quoque necessaria & decentia. voluit Sanct. Augustinum, in libro 16. de ciu. Dei

Dei cāp. 2. in fine, tomo 5, ferè similia à nobis
habet.

Non sane omnia qua gesta narrantur, aliquando
significare putanda sunt; sed propter illa qua signifi-
cātiā ea qua nihil significant, at rexiunt. Solo enim
re terra proscinditur, sed ut hoc fieri possit, etiam ca-
ratri membra sunt necessaria. Et soli nerui in cubili-
eiusmodi vasis musicis aptantur ad cantum, sed ut
ri possint, insunt & cetera in compaginibus organo-
qua non percutiuntur à canentibus sed ea qua per
sonant, ijs connectuntur: ita in prophetica historia
tur & aliqua qua nihil significant, sed quibus ali-
qua significant, & quodammodo religuntur.

Ex his omnibus respondebimus, quod rati-
quit, ita non est necessum aptare anxie & m-
natu petitionem prodigi, peccatori, tanquam
lanti à Deo animum, quo donatur mature p-
postulet, propriè loquendo, quem habet
homo, quin, hoc efficitur homo, antequam can-
re possit; petitio enim ista prodigi non est
summa rei totius parabola: quam instituit Ch-
ast potissimus finis eius erat, ut ostenderet, qu-
mo liber & sui iuris creatus à Deo, si in peccata
ceps abeat, animi vultum auertat à Deo; Ne-
peccare, ait S. Gregorius, est quasi dorsum mentis
tori suo in faciem dare, ut eum creaturis, quas im-
rate amet, blandum exhibeat.

D. Augustinus de lib. arbitrio: Peccatum est
ab incommutabili bono, & conuersio indebita
mutabile bonum;

D. Thom. l. 3. contra Gentiles ca. 14. 3. In eo
cat mortaliter, omnis auertitur intentio voluntatis
ultimo fine: auertit, inquam, animi vultum à
motu proprio, ut aiunt; non voluntarium enim au-
ctum non potest esse peccatum: Et si deinceps
de peccato, conuertat vultum ad Deum, dato deo
faciem creaturarum, misericordiam flagitet cum
digo, Deus ipsi noxam donet gaudens, uti & pater
dus prodigo suo donauit. Ille est scopus leui Ch-

hom 34.
in Euāg.

quare haud refert, an peccator petierit à Deo animū, necne: sufficit intelligi, quod acceptis à Deo multis gratijs, & naturalibus, & gratuitis, significatis per substantiam, discedat à Deo, delinquat; deinde reuertenti, mutanti institutum Deus elementer ignoscat. Petij se verò, antequā tribueretur, dicitur, & scribitur ad connexionē praecepti, & ad decentiā primū, *ut expleatur ordo, ut adhæreant quæ significant, & quodammodo reli gentur*, aiebat S. Augustinus. Deinde, quia nō accipit verus prodigus (dictum est à nobis supra) nos in ea esse sententia, ut prodigus quidā aliquando ita se gesserit, textū Euāgelij semota metaphora intelligēdo) facultates ē manibus genitoris, ni primū exegerit eas.

Rursus; impetenti nimium, & prementi asperius, respōdebimus, omne quod fit & ordinatur in certū finē, aut (ut aiunt Philosophi) quod *est in potentia*, in facultate, in inclinatione, in ordine ad esse, quod nondū est, expetere iugiter suo modo, id est, appetere ut sit tale, & completū. Nam, quicquid est, bonū suū appetit: bonum autem eius quod incæptum est, est ut perfectū sit, *Bonum potentia, est actus ad quem ordinatur*: ita materia appetit semper formam conuenientē sibi; quicquid principium habet, appetit perfectionem, & omnibus suis partibus vult absolui. Quicquid verò appetit quodcumq; illud fuerit, interpretatiuē petit obtinere ab eo, qui nouit appetitum & desiderium, & qui facere potest satis illi desiderio: secundum quem loquendi modū, audientes vagitus & clamores lactentis pueri, inferimus appetere vbera matris. Porro corpus humanū (embrionē vocāt) nondū debitē animatū, aptū, habile, propēsū, & in ordine ad suscipiendū aliquando animū rationalē, intellectuū, liberū, memoratiuū, his & alijs facultatibus instructū; *est in potentia ad ista*; suntque bonū & perfectio corpusculi humani; quæ appetit ipsa, adeoque ē setur interpretatiuē postulare. Neq; verò pter Deū alius potest appetitui isti facere satis, petitioni annuere, animū rationalē eo modo instructū tribuere: nec. n. resultat aut pullulat ipse ex principijs naturalibus cōmixtionis patris & matris; error foret

Q.

ret

Aug. ait,
quod ista
pars sunt
illa qua
dantur no
bis à Deo
immedia
te, & non
ab agente
naturali;
anima &
potentia
eius.

ret ita sentire, *Nō est ex trauuce*, inquit Theologi
creatur immediate à Deo, eo ipso momento quo
primus mundi artifex, sed ipsius assignat compo
lum, adhuc vteri materiam latebris inclutum, cui
corporis humani indiuiduum comitem facit. Ita
corpus humanum, etiam si nondum debite ma
tum, appetit animam, appetitu, non dico anima
rationali quodammodo, sed appetitu naturali
appetit, petit suo modo interpretatiuè à Deo
qui solus appetitum eius nouit; postulationem
nullo verborum strepitu factam intelligit, & libe
dare plenè potest appetitum. Atque, hanc
ne corpus nostrum non malè peteret à Deo
nem substantia; & sine sermone diceret: *Crea*
na mihi animam, qualis mihi opus est vt sim
perfectus, *Qua me contingit*. Responso ista vix
subtilis est; a qui, bonique consulte, ò Doctus
hoc ferculū quod ex Philosophia apposui vobis
tam habetote *portionem substantia* qua *con*
git.

III.

4. Insuper, perperam responderetur, si dixerit
dolescentem peccatorē postulare & appetere,
anima, qualem descripsimus, creetur, cudatur,
ac si nondum esset; sed quod anima facta & creata
tradatur, id est, ipsius committatur manibus.
fiat, vt ea, prout libuerit, vtatur? Græca illa *δὸς* si
nificant, *concede, permittite mihi*, latina quoque *Da*
mi, id ipsum volunt.

1. Metam. *Da mihi perpetua genitor charissima
virginitate frui.*

2. Æneid. Sat. Priamo. *patriaque datum est.*

4. Æneid. *Date, vulnera lymphis abluam.*

Alibi: *Non dabitur regnis, esto, prohibere Latine.*

Cernitur etiam dilucidè prodigum non ex
parente, vt sibi acquirat bona & possessiones; sed
rit, iā partas facultates, & in arca reconditas, ab
immobilia bona quæ possidet pater, sibi portio
& suo concedantur arbitrio. *Da mihi, permittite*
etc. Nō ait, *fac mihi*. Juxta quæ nō postulat

tor sibi creati & tribui animū rationalē, sed solū creatam illam & infusam animā sibi concedi. Cuperet sibi licere suo arbitrio viuere, nemine sibi imperāte, nemine prohibente, corrigente, restituyente, neque Deo, neque gratia Dei. Perpulchra interpretatio ista, & meo iudicio, litteralis; cui plurimi patroni & protectores sancti viri, vt S. Bonauentura, S. Bernardinus, Caietanus, alijque.

D Bon. Com. in 15. cap. Luca: *ut non secundum imperium gratia incedat.*

D Bernardin. tract. de Christi relig. ser. 24. qui est de prodigo: *Talis petitio nihil aliud est quam dicere: Dimitte me secundum propriam voluntatem meis naturalibus vti, de tua gratia nihil curo.*

Nicolaus Deyse in sermon. ijsdem propemodum vtitur verbis. Philippus de monte Calerio in sermone de Prodigio, similiter. Calixtus Placentinus par. 2. de Prodigio, Bernardino consentit, alijs verbis: *Hoc nihil aliud est quam confidere proprijs viribus hominem, vt donis natura & gratia bene & scie vtatur. & hac confidentia omne opus laudabile aggredi non dubitet.*

Caiet comm. in 15. Luca: *Est velle sui ipsius curam habere.*

Haymo in ser. de Prodigio: *Est petere se regere per liberum arbitrium, atque à conditore recedere.*

Stephan. Patis in sermone de Prod. *Sibi relinquipostulat, vt vita animali in qua primum radicamur, nullo reprehensore ipse viuat.*

5. Adhac, si græca vox οὐσία, & latina, *substantia* sumantur pro facultatibus & possessionibus; ac prodigus intellexerit per δόλον & substantiam opes, & bona patria; velleque significatum ad litteram Deus peccatores nihil auidius, nihil maturius postulare quam opes mundanas, per eas interpretādo quicquid fallax mundus, ipse deceptus, stulto suo more magni facit vt sunt bona, seu dotes quas animi dicūt, artes, sciētia, sapientia mūdāna, q̄ apud Deū stulticia, & miseria; q̄ perditē & zelosē deperibāt Philosophi mūdāni; quib. desiderabili nihil, quā vbertim ornari donis naturalib. & scientijs

D. Hier. ep. scientijs philosophicis; qui litteras fugaces totò
ad Pauli infestabantur; Pythagoras peragrans Aegyptum
ziti de om- 10, decus eruditorum, missis florētissimis Archa
nib. diu. sub doctioribus operā daret, *Litteras quasi tota*
bist lib. *orbe persequitur*, inquit S. Hieronymus, Apollonia
Ibidem. mudi angulos lustrās *ut ubique disceret*, & *semper*
sciens semper melior fieret, ait idē S. Hieronymus
 lud aspirabant nihil Philosophi illi quā ad scien
 hereditatē à Deo aliā non quærebant quā scien
Da scientias, & *sufficit nobis*. Non sperabant, nisi
 scientijs; non spirabant, nō vivebāt praterquā
 entijs; eorū supplicationes non sonabant quā
 as. Probemus hāc expositionē cum reliquis: nec
 defunt prisci, qui per substantiā interpretantur
 tiam humanā; nec desiderantur neoterici, qui
 tiam dixerunt dona naturalia, & scientias philoso
 cas. h. Hieronymus, 3. par. ep. tract. 15. ep. 81. quæ
 prodigo, per substantiā intelligit sapientiā, incho
 scientiam boni & mali. Apud Chryst. 2. in c. 11.
 hō. de patre & duobus filijs, idē omninō reperit
 trus Bertorius, substantiā gentilis, interpretatur
 naturalia & scientias philosophicas. Nihil aliū
 tunt in hereditatē gentiles isti, quam scientia
 res similiter Christiani (dolendum) hoc nostris
 (ō Deus, præserua me, obsecro, ne de eorū num
 se cōtingat) qui rati scientiā esse potissimā sub
 & hereditatē hominis, in eā toti sunt, salutis
 oblit; eā totis votis à Deo efflagitāt; & à quo
 Omne enim datum optimum, & omne donum
 de sursum est descendēs à patre luminum. Pater, ego
 mihi. Ec. Si quis autē vestrum indiget sapientiā, petat
 Deo, qui dat omnibus affluēt. Itē: Omnis sapientia
 mino Deo est. Dicunt cum Propheta; Scientia deo
 omittunt autē præcipuū, quod super omnia potest
 idē lates; Bonitātē & disciplinā, doce me; deinde
 riā. Bonitātē ante omnia; deinde disciplinā; post
 scientiā. Verūm illi nō obtundunt molestē autē
 vt obtineāt bonitātē & disciplinā; *Exosam, hanc*

Lac. I.
 Eccl. I.

Prod. 1.

disciplinam; importunè autè exigunt à Deo oēs ante-
cellere scientia. O rimosam & infimā, quā exstruunt
fabricam, vti que quam super fundamento prærequi-
sito, bonitate, disciplina, timore Dei, ad fastigium at-
tollere renuunt! Nō meminerunt, aut forte audierunt
nunquā; aut non aduerterūt potius quæ crebrò occi-
duntur, nec satis reperi possunt in templis; quæ toties
inculcarunt præclari viri Duo, pater & filius, David
& Salomon; inculcarunt, inquā, à voluptate & utilitate
quam inde consequerentur, nempe

Psal. 110. *Initium sapientia timor Domini.*

Eccl. 1. *Initium sapientia, timor Domini.*

Job 28. *Ecce, timor Domini ipsa est sapientia, & recede-
re à malo intelligentia* O sacrosanctum oraculū! Quis
mihi det, vt exarē te stylo ferreo in plūbi lamina? Ru-
pibus & saxis te imprimā? frōtispicijs Academiārū, &
valuis ten- plorum te affigam; portis classū humani-
tatis inscribā (& vt piè alius me demittā, ad ipsos in-
fantes Iesu Christo plurimum commendatos) te exa-
rem & exprimā inter cruciculam & alphabetum pri-
mum tyrūcorum, vt hinc discerent amplius studen-
dum timori Dei quam alteri vlli scientiæ? O vt inep-
tè ædificiū inchoat, qui à fastigio & non à fundamen-
to incipit! vt perperā sapiens emergere contendit, qui
litteris operā nauat, neglecto timore Domini, vera &
solida basi: *Initium sapientia timor Domini.* Quam ma-
le legat, alpabeti ignarus! Quam barbarè oret, qui
correctè loqui non didicit! Quam arduè sapiens fiat,
qui sapientiæ abecedarium ignorat, timorem Domi-
ni!

Haud me fugit, assentior, vt ait quidā, quod *Hominis
opes pulcherrime sunt litteræ*: Item dixisse Cleanthē nō
difficere ignarū à brutis nisi solo vultu, & omnē arenā
maris in aurū, gēmas, vniones conuersam, nō compa-
randā & referendā ad sapientiam: legi quæ sentit Salo-
mon: *Præposui illā regnis & sedibus, & diuitiis nihil esse
duxi in cōparatione illius; nec comparavi illi aurū, & la-
pidem pretiosum*: Non ignoro, quod si quid sit dicendū
deccet hominē, esse sapientiā & sciētiā, quæ nisi multo

Iob. 28.

labore acquiratur: *Non iacet in molli veneranda
tia lecto; qui adeptus est eam, sudavit & alsit. Non
tur in terra suaviter viventium: Noui, quod si de
homo efferre possit, me contingit, me decet, scientia
esse; quæ homini perquam congrua & decens est
brutis præfertur: si de qua re dicere poterit, ad
pertinet, ut prodigus dicit substantiã ad respectum
ab hoste quoquã nõ queat surripi; id enim habet
priũ; *Proprium habere dicitur, quod semper temerari
iussit Macrobius l. i. in somnium Scipionis cap. 1.
fiat, scientia est, quæ non tollitur ab ipso priuilegiu
ta, non repeteretur, non rapietur, non cremabitur,
oppignorabitur: ista scio per Biam Philosopham
ciuitate sua Priene igni tradita hostium victoriam
solentia, interrogatus cur nihil flammis ereptum
portaret secum, sicut alij, respondit paucis, sed
inuisis verbis: *Omnia mea mecum porto; rarus enim
gnum nomine possessionis quam scientiam: nihil
nihil ad hominem pertinere quam scientiam; cum
omnia duces adiphora, instabilia, & reuera facta
ludus ac pila, magis fortunæ hæreditaria, quã
ni, qui non nisi cõstitutione mercedis & census ex
fider, ad usque reuocationem fortunæ.***

Seneca epist. u. *Stilbo, capta urbe, amissis liberis, p
sa uxore, interroganti Demetrio, Num quid perdidit
omnia, inquit, bona mea mecum sunt.*

Seneca in Medea, act. 2. *Fortuna opes auferri p
nimum potest.*

Non vos latent ista, ô Docti; quin post fata, vi
erudit inuita morte, scriptorum suorum mecum
perenni.

Ouid. in
sue metã.

*Cum uolet illa dies, qua nil nisi corporis huius,
Ius habet incerti spatium mihi siniat eui:
Parte tamen meliore mei, super alta perennis
Astra ferar, nomenq; erit indolebile nostrum:
Quaque patet domitis Romana potentia terris,
Ore legar populi, perque omnia secula, fama
(Si quid habent veri Vatum præfagia) viuam.
Viam fama per omnia secula, inquit, vit ille inq
fissimus.*

Lucæ. 10. *Maria optimam partem elegit, qua non auferetur ab ea; Neque tamen ideo tanta res est scientia, ut eam vocet homo, substantiam que me contingit; substantiam primam, ad quam primario aspiret & suspirat; sed magis sanctam Dei gratiam; potius dona gratum scientia & sanctificantiâ; amplius timorem, amorem Dei; & duobus verbis propheticis, Bonitatem & disciplinam. Emulamini charismata meliora.* Ista est substantia ad ipsum pertinens, ipsum decens: religio & pietas in Deum ipsa est hominis propria. O substantiam! ad quam collata scientia accidens est, quod adesse & abesse potest sine subiecti corruptione. Ecce contra, homo vix est homo, sed trucus, sed brutum, sed saxum, & si quod aliud est remotius ab humanitate, ni fuerit pius, religiosus, amans & timens Deum *Deum time.* *Eccles. 12. mandata eius obserua; hoc est enim omnis homo.* Hebræi habent; *quia hoc scilicet spectat ad omnem hominem.* Scientia ab homine abstracta ut accidens à substantia, efficiet ne ut probus non sit homo? Neutiquam; Dei gratia repletus, probus, probatus vita, morigerus, non ideo minus est homo; etiamsi non sit Grammaticus, ut Donatus, & Priscianus; Dialecticus, ut Aristoteles; Rhetor, & egregijs refertus coloribus, ut Cicero & Demosthenes; Musicus, ut Orpheus; si non promptè & expeditè numeret, ut petitiore Arithmetici, si non sit Geometer, ut Archimedes Syracusanus, Astrologus, ut Anaxagoras: ista absentia, siue priuatio scientiæ, qualitatis accidentalis, brutum non efficiet coram Deo; haud obstat, quo minus ut homo possideat regna caelorum: cum è contra docti frequentes, viuentes ut bruta, non cures ut equi, indomiti; ut leones, superbi, *Scientia inflat;* raptores, ut lupi; lubrici & fædi, ut sues (si honestè dici queat;) litigiosi & mordaces, ut canes; dolosi, & rapaces, ut vulpes; tardi ad bonum, ut asini; ô quæ monstra! Quæ bruta humana! O homines! Homines bestiales! docti eo modo viuentes sua brutalitate atcebuntur ab ingressu caelorum, quod non sint homines; nec opem ferat vllam scientia. Terret plurimum quod dicit D. Augustinus, attamen verissimum

Qs

est

20 1. l. 8. est; nimirum: *Surgunt indocti & calum rapiunt,*
 conf. c. 8. *cum doctrinis nostris sine corde, ecce ubi voluit amorem*
ne & sanguine. Ovi multū malo sanctam iustitiam
 quasi doctam iniustitiam! ut malle ignorantes
 nes antecedere, sanctitate & gratia fultus, qua
 trina & scientia superare omnes quos vidit & tra
 mundus! Interim priscorum seculorum Philo
 ex nostris plurimi recentiores, vnicē & solum
 am postulabant, ceu potissimam substantiam,
 sibi prae omnibus propriam; petendo quod et
 num est, vti prodigus; sed inordinatē, vti prodig
 Progrediamur.

6. Alij peccatores nonnulli, petunt à Deo hono
 & fauores mundanos, (quibus tam grauis est ter
 docti spinam inflectere videatur) honores, in qua
 numero bonorum fortunæ. Alij pecunias & opes
 eodem genere; dicunt que iugiter, ac geminant.
Da mihi portionem substantia qua me contingit,
ium & aurum Horat. l. i. epi. ep. 1. ad Mecænatem

Quærenda pecunia primum,

Virtus post nummos, scilicet: iam nunc sunt aurum
Secula.

Quid. i. fastor. *Tempore creuit amor, qui nunc quæ*
mes habendi:

Vix ultra quo iam progrediatur habet.

Porro, notate hic obiter, vt scitè inducantur
 Christo peccatores dicentes bona & opes potestatem
 suam; vt plurimum enim sceleratioribus abundantibus
 epulo immerfus est delitijs & thesauris, petiit factus
 stus Lazarus.

Iob. 12. *Abundant tabernacula pradorum.*

Ps. 27. *Ecce ipsi peccatores & abundantes in seculo*
tinuerunt diuitias.

Hæc sunt munera quæ verus Abraham dat filiis
 cillarum; reseruans hæreditatem filijs vxoris per
 ria. Deus largitur diuitias peccatoribus, filijs suis
 atione, non charioribus, ab insolentia vitæ; cæcitate
 feruat electis & charissimis.

Opes pul
 chre dici
 cōtingere.
 1.

7. Aduerte quoque, vt peccatores inducantur

pellantes prophetice diuitias, nihil minus tamen putantes, *substantiam qua contingit*, id est periclitantem, anxiam: vt enim propositiones de futuris contingentibus, sunt ancipites, possunt que euenire, & non euenire; ita opes merè contingentes, & aleari fortunæ affines, possunt accidere malis & bonis; his vt illis.

Sunt diuitiæ verè contingentes; suscipiunt enim contrarias qualitates; bonis bonæ sunt, malis malæ; per quas peiores euadunt.

Sunt profectò opes mundanæ bona contingentiæ, & ad naturam fortis proximè accidentia: neque enim certò affirmari potest hunc hodie diuitem, cras similiter futurum: is hodie immersus fluctuat medijs opibus, vt Cræsus, qui non ita post inops erit vt Ius; & è contra. Non ignoratis contingens & sortem diuitis epulonis: vbertatem eius primam, & inopiam nouissimam: anticas ærumnas mendici Lazari, & eius scelicitatem posticam. Quare optimè nominat opes *substantiam*, aut *portionem contingentem*. Ludibria fortuna, inquit Cicero.

Insuper obseruate mecum, vt eleganter bona dicat contingentiæ. Si enim, ex placito Philosophorum, *contingens & necessarium diuiduntur*, & quasi diametraliter opponuntur (*Contingens, potens est ad vtrumque, esse & non esse, necessarium verò ad alterum tantum*) Deus bonè ! vt eruditè inducit peccatorem Christus appellantem diuitias, portionem contingentem, non necessariam, & vaticinantem præter mentem; *Prophetaus peccator nesciès quid diceret*, opes mūdanas nō esse necessarias, vri constat. Enimuerò ijs abiectis Diogenes, S. Franciscus & alij, non ideo vitam felicem & sanctam non vixerunt. Contingentes, non necessariæ sunt; etenim sine peculio Lycurgus legislator Lacædemonijs viuendi præcepta & iura dedit: quin cū ipsis, & in ipsis narādo ad instar Mide, nil vetat fame perire.

Aristoteles 1. de Repub. cap 6. *Absurdum est eas diuitias esse quibus abundantem liceat fame enecari.* Contingentes, non necessariæ; absque eis enim melius quam

II.

III.

IV.

quam earum adminiculo acquiritur aeterna vita.

Horat. i. epist. 2. *Non domus & fundus, non eris
iuis & auri.*

*Egrotō domino deduxit corpore febre,
Non animo curas.*

Denique, si vera sunt quae Latini nonnulli adfir-
nempe contingere, dici de malis, quae sumus veni-
tingere de optatis; accidere de inopinatis tam-
quam malis; non percipitis sub nomine substantia-
uc opum contingetium mutam monitionem, et
rum in sine adiectum obiter ad diuitias, ac si scilicet
daandae amplius essent, quam appetendae? Quis scilicet
Iesu Christi animus, author eloquentissimus huius
parabolae non intenderet hoc ipsum quod dicitur
Ego verò arbitrer pertimescendas. Non meminit
uisse eas Salomonem in prudentibus suis precor-
cum ad Deum diceret: *Diuitias ne dederis mihi
tantum victui meo necessaria?*

Prou. 30.

*Philostratus
in vita
Apol-
lonij, &
Diogenes
Laerti. l. 6.
Vit.*

Ouid. i.

Metam.

D. Aug.

serm. 29.

in illud i.

Tim. 6.

Diuitibus

huius se-

culi pra-

eipe non

sublime

sapere.

Luca 8.

Non videntur vobis formidini fuisse Thebano
ti Philosopho, plus quam amori, qui ex praedicta
congestam pecuniam execratus in mare demetit,
quiens: *Ite diuitia, potius vos mergam, quam ipsa me
a vobis, in Oceanum malitiae, & scelerum?*

Non videntur vobis timendae opes, iniquitatis
opes irritamenta malorum? quae vix acquiri, possunt
expendi possunt, sine iniquitate? Acquirendo, in-
meras committis fraudes, possidendo, anxius & timor-
curis distraheris, innumeros opprimis pauperes, & in-
pendis in luxum, & fastum. *Vermis diuitiarum* supponit
ait D. Augustinus. Non ideo appellauit aliquis
Christus, *Mammona iniquitatis?* Alias, *spina* iuxta
tia, fouendis & operiendis quasi mantello malitiae
sexcentis criminibus; haud secus ac sub serpente
spinis latent viperae & serpentes? Redundant huius
sacrae oraculis, adstruentibus hominum perditionem
procedere, vt plurimum, a diuitijs: Exuberant Eccl-
corum scriptae: vnanimis consensus populorum
perstrepat nihil. Legistis: *Si diues fueris, non eris timor-
nis a delicto. Item: Qui aurum diligit, non inuisionem*

&c Item: Multi dati sunt in auro casus.

1. Tim. 6. Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationes & in laqueum diaboli, & desideria multa nocua, qua demergunt hominem in interitum & perditionem.

Martial. 2. Epigr. Ardua res hac est, opibus non trahere mores.

Et cum tot Crasos viceris, esse Numam.

Aristot. l. problem. 29. ait, vlu venire vt improbi sint diuites,

Idem l. 2. Rhetor. c. 31. Diuitia ferè nihil aliud sunt quam felix amentia.

Idem l. 5. de Rep. c. 7. Qui magnas opes nacti sunt, si auctoritatem dederit Respub. & libidini seruire, & maiores opes habere, & superiores esse volunt.

Iuuen. satyr. 3. Prima peregrinos obscana pecunia vorans intulit &c.

Tibull. 19. Sæpe solent auro multa subesse mala.

Non igitur ex parte cenda diuitia, potius quam festanda, si vult prudentia, tuadet natura, iubet ratio timere occasiones mali?

Accedit, quod Deus nunquam in terra adytis & altis visceribus reclusisset aurum & argentum (quæ communiter non inueniuntur nisi in terra centro, lignum vi & impetu, Effodiuntur opes) ni iudicasset perniciosas & cauendas. Quorum tam sedulo reconduntur vena? Quorum enses recluduntur vaginis? ve quid obstruduntur artissimè putei, & serobes alti? Cur cancellatis, chalybe duratis, clathratis ergastulis detinentur leones? Nonne constat inde omnia ista perniciofa esse & fugienda? Sic Deus videtur altè defodisse aurum & argentum; vt hinc doceret noxia & perniciofa, adeoque pertimescenda.

Quamquam verò haud me fugiat vniuersa à Deo creata, bona, bonitate quam dicunt Theologi, nature, & eorum esse, bonum esse: Quia sunt, bona sunt verumtamen denominantur res plurimæ mala ab effectis. Diabolus, natura sua bonus, etiam secundum D. Augustinum, bonitate natura, bonitate entis dicitur ab ipso Christo in oratione dominica malus, Sed libera nos à malo,

D. Aug.
10. s. l. 19.
ciu. c. 13.
Matt. 6.

Malò est
masculi-
nù, & ar-
ticulù ha-
bet apud
Græcos
emphati-
cù. q. d. Li-
bera nos
ab illo i-
niquo &
scelerato.
vt sit cla-
rù de dæ-
mone lo-
qui Domi-
hum.

1. Reg. 18.

malò; per malum intelligendo dæmonem, secundum
S. Chrylost. & S. Cyprianù, qui interpretantur ma-
liter. Non legistis vnquam; *Inuasit spiritus Dæmoni-
Saul?* Quare tam malus spiritus ille? *Diaboli natura
quantum natura, mala nò est*, ait S. August. vt natura
substantia creata, malus non est vllatenus; sed per
effecta mala quæ producit, dicitur pessimus. Itaque
consideretis opes, aurum, argentum, vt agri, vinee,
vt terra flaua, terra alba sunt; quid enim aliud sunt
natura, vt substantia sunt; nil melius. Si verò secundum
effectus malos, nihil peius; & tantæ malitiæ, vt
nūquam suis visceribus exclusisset thesaurum
ni auara temeritas, præsumptioque hominum
tum abortiuum fatalem & noxium euulsi-
t. Nam essent diuitiæ, bonos facerent possessores
tius quam peruerterent. *Non potest arbor bona
malos facere*. Nunquam, o Auditores, qui hanc
stram frequentare dignamini Academiam pec-
corum, in gymnasijs Stoicorum pedem intulistis?
Istis aliquando paradoxa Ciceronis, eruditorum
nium amantis? nescitis eum & Stoicos dicere
mitter, nil bonum præter virtutem; nil malum
si vitium? Eorum rationem qua probent diuitias
esse bonas, sed indifferentes & neutras, fundari
quod homines efficiant meliores? Dicunt, natura
loris est calefacere; boni proprium est semper pro-
re, nunquam nocere; promouere, meliores facere
viciare. Opes verò, non prouehunt in melius,
plurimū per illas peiores euadimus; ergo sunt
Cicero Parad. 1. *Potesne bonum cuiquam malum
Aut potest quisquam in abundantia bonorum
esse bonus?*

Seneca lib. 5. epist. 41. *Non faciunt equum m
aurei freni.*

Deinde, inquit, conceditur gloriari honeste
sine vituperio de eo quod verè bonum est: sed
diuitias ostentari procul vituperio & dedecore
queunt igitur diuitiæ vocari bona.

Cic. ibidem: *Non est vllum bonū, de quo non
& abeat honeste gloriari possit.*

Seneca ibidem: *Nemo gloriari nisi suo potest.*

Demiror cum summo illo eloquentiæ Philosophiæ-
que Monarcha, maioribus nostris Latinis prædia &
possessiones dicta absolute bona, absque vlla appen-
dice, ac si verè talia, & bonos semper producerent ef-
fectus. Debuerant meo iudicio aliquid addidisse. Bo-
nis pecunia bona est, malis mala; *Mors est malis, vita
bonis*. Boni namq; assumunt eam ad exercitia multarū
virtutū; eleemosynas largiuntur, redimunt captiuos,
honesto iungunt matrimonio inopes virgines, ex-
struunt, vel exstructa conseruant tēpla sacra, monaste-
ria ædificant, & dotant; quid non? Malis, est leno ini-
quitate, *irritamenta malorū*, superbiæ vermis, ansa lu-
xus, conuiuiorū de Epicuri more, libidinis fomentū,
cædis patrociniū; quid non? Quod scitè annotauit D.
Ambr. l. 8 in Lucā: *Diuites discant non in facultatibus
trime haberi, sed in his qui uti nesciunt. Nam diuitia, ut
impedimēta sūt improbis, ita bonis sūt adiūmēta virtutis.*

Terentius in Heautont ex Platone multis in locis:
Parentes, patria incolumis, amici genus, cognati, diuitia.
[perinde sunt ut illius animus qui ea possidet.] *Qui v-
titur, ei bona; ei qui non utitur rectè, mala.*

Iudicantur diuitiæ bonæ vel malæ pro qualitate
possidentium; bonæ sunt quoad essentiam; attamen
abutente plerique (quomodo aranea conuertit etiā
mel in virus; & infirmi optimos quosque cibos in hu-
mores noxios) sibi malas faciunt. Alij (sicuti apes ex
omni flore mella legunt) prudenter vtuntur facultati-
bus, quæ ideo ipsis iure bona dicuntur. Quid sanctius,
quid melius, quid beatius sacratissimo corpore Do-
mini? Dicitur de vno, *ad iudicium sibi manducat et bi-
bit*; de alio, *secus*. De accedentibus indignè, *Mors est
malis*. de condignè præparatis, *vita bonus*, dicitur. Nō
ne à communicante, nō à sacro corpore Christi, quod
vita, bonitas, salus, illud? Quid melius, quid præstan-
tius pane, quo corda debiliū confortantur? Quid
magis necessarium? *Et panis cor hominis confirmet.*
*Conteram virgam panis. Panem nostrum quotidianum
An nobis hodie.* Attamen molestè grauat aliquan-

1. Cor. 11.
D. Thom.
in sequē-
tia de cor-
pore Chri-
sti.
Psal. 105.
Ezech. 14.
Matt. 6.
Arist. l. 2.
de Ort.
cap. 10.

do, non omnes, sed elanguidos stomacho.

Animadu- Quid acceptius, quid delectabilius oculis face-
uertimus splendenti, lucida illa rota solis, qui hominem
accessu homine generat, animalia, plantas producit, tem
solis reru adfert, timorem pellit, scientiam aduchit,
ortum ex- dum specie illustrat, ut ideo dicamus, *lucentem*
istere, & mundum *Cosmon*; O sol! O claritas; canon operum
eiusde re- mi dei creationis mundi! Claritas, sine qua hoc
cessu, in- nulla consummata lætitia accidere potest, quid
teritum. ceptius; te, qui omnes alias creaturas visibiles
acceptas?

Eccles. II. Delectabile est oculis videre solem.

*Tobiæ 5. Quæ consolatio est mihi qui in templo
deo, & lumen cali videre non valeo? Sol, claritas in-
parabilis, quæ priuati, supplicium Ægyptiacum
Onitor, qui à suo creatore lustratus, speciosus
bonus probatus; Vidit Deus lucem quod esset bona
optima lux, quid te melius secundum tuam essentiam
verumtamen, molestus es, & grauis; mali proderat
te effectus; oculos perstringis, præ dolore lacrimas
educis, non ab omnibus, sed lippis, sed ægris, & debilibus.*

D. Augustinus tomo I. l. 7. Confess. cap. 16. Non sano pena est panis, qui sano suavis est: & oculis odiosa est lux, quæ puris amabilis est.

*Non in rebus vitium, sed in animo ipso est, in his enim quibus
me quidam. Ita opes, secundum essentiam, vel in re
re entis bonæ sunt: noxiæ & perniciosæ malis. Ideo
à Christo iure dicuntur contingentes, quasi ob
eorum malitiam notaret. Quocirca non sunt ad
landæ bona absolutè, sine appendice, & restrictione
Quousque verò tantum desudabimus ijs inquit
ex quo non sint vera bona, nec semper meliores
ciant suos possessores? Adde, quod frequenter sunt
tamenta malorum? Quod parum aut nihil faciunt
promotionem gloriæ possidentis? Quod Deus
damnauerit quasi ad metalla? Quod Deus vincula
strinxerit in abditissimis terræ visceribus; ne
calcarentur à nobis; sed & ne eas pertimescerent*

furias insanas? Quid? Quod Salomoni pauro fuerint; quod Thebanus Crates eas excusserit, & possessas in mare miserit alacri animo; plerumque animæ vitam adimant; nec ideo præferrent corpus a morte, & anxietate; quod absque ipsis vita possit duci, imò beatè, ac multò beatius quam cum ipsis; Quod forti sint & fortunæ affines, adeò ut hodie demetrius Oceano opum, cras velis nolis, te missum faciant ipsæ? Ne deinceps dicatis Deo; dicatis, inquã, absolute cū pro digo, *Da mihi portionem substantiæ quæ me contingit.*

Adhæc, ô vos docti, scientiarum admiratores; Docti, quos ceu paruos Deos colo, ut quidam aiebat; *Quosque adorant vates, rebar adesse Deos;* Docti, quos complexor & veneror, docti, firma fulcra, veri Atlantes, Hercules, vases Ecclesiæ Romanæ; non verto probò anxium illud vestrum desiderium adipiscendi perfectam cognitionem rerum diuinarum, & humanarum, Eheu! minimè; vobis adhæreo; vna mihi & vobis causa est: vnicum rogo per veram sapientiam Jesum Christum, per honorem, per volumina, per artes, per omnem scientiam vestram, ut antequam apud Deum instetis pro theorica, operam nauetis sedulam praxi, timori & amoris Dei, sacrosanctorum mandatorum eius exercitio. Studete, laborate, desudate, asgetore, vigilate inuestigandis scientijs, fiat ita; sit tamen initium, & abecedarium timor Domini. Dicite crebriò; geminate: *Bonitatem, & disciplinam, & scientiam doce me: ut sancta rusticitas vos non compellat doctos nebulones, doctam malitiam: ut non dicamini studuisse præposterè.* Nunquam vobis excidat salubre consilium deuoti, mellifluique Doctoris S. Bernardi,

Serm. 36. in Cantica: *Est quod in se est omnis scientia bona, quæ tamen veritate subnixæ sit. Sed tu, qui cum timore & tremore tuam ipsius salutem operari pro temporis breuitate festinas, ea scire prius, ampliusque curato, quæ senseris viciniore salutis.*

Ibidem: *Id ardentius quod vehementius ad amorem; id prius, quod maturius ad salutem, discamus; studeamus, non ut sciamus solum, & gloriemur de nostra*

R

scien-

Ouid. 4.
trist.

Psal. 118.

scientia; pudenda curiositas ista: studijs operamur, non ut iciamur & videamur, stulta foret litteris incumbamus, non ut venum exportemus; quod esset quæstus sordidus; in scientijs operamur ut ædificemus & nos, & proximum; id est, inquit S. Bernardus in cantica. Ea est portio que contingit; id contingens nostrum; istud est rephra phi Christiani, Doctoris Evangelici est. In canticis dixerimus; *Da mihi portionem substantiæ quæ contingit.* Ite in pace.

CONCIO DECIMA.

Vulgata. 2. 12. Et diuisit illis substantiam.

Græca. 2. 12. Καὶ διέδωκεν αὐτοῖς τὸν βίον.

Syriaca. 2. 12. Diuisit itaque eis possessionem suam.

ARGVMENTVM.

1. Quæsi. sus è agitur, An hoc vel illud dicitur tere liceat? 2. An bona temporalia postulari possunt Num consultum parentibus distribuere suas libris ante mortem?

1. Satis otij per nos nactus est senex prodigijs mature consulere super impudenti postulant filij, an cõcedatur, an verò denegaturus sit per die obseruemus seduld vt se habebit; spectemus tam munificentiam, potius prodigalitatẽ, diuisio animo prompto & alacri omnes suas facultates psarũ dimidiũ ei tribuentis. Inquiramus, an bene feramus discursum vtilem parentibus super materũ indulgentia, & supina negligẽtia in instructione berorum. Dein, excutiamus quid denotet illa portorum substantia; an benè Deus hominem creatorum, pro substantia assignando liberum arbitriũ

Propositi-
o dicen-
dorum in
posterũ.